

Sastamala

TYRVÄÄN VANHA KIRKKO

Arkeologinen valvonta 2012

18.12.2012

SISÄLLYSLUETTELO

1	Johdanto.....	3
1.1	Hankkeen tausta.....	3
1.2	Kohteen kuvaus ja tutkimusalueen topografia.....	3
1.3	Kohteen tutkimushistoria	4
1.4	Käytetyt menetit	5
2	Havainnot	6
3	Yhteenveto.....	12
4	Lähteet.....	12

Liite 1. Digitaalikuvaluettelo

Kartta 2. Valvotun kaapelikaivannon sijainti, MK 1:500

Taustakartat:

Maanmittauslaitoksen Maastotietokannan 10/2012 aineistoa

http://www.maanmittauslaitos.fi/avoindata_lisenssi_versio1_20120501

SASTAMALA, TYRVÄÄN VANHA KIRKKO ARKEOLOGINEN VALVONTA 2012

Tiivistelmä

Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy suoritti arkeologisen valvonnan Sastamalan Pyhän Olavin kirkon kirkkomaalla. Valvonta liittyi kirkkomaalle ja sen kaakkoispuolelle suunnitellun maakaapelin kaivutyöhön. Valvonnan kenttätyöt tehtiin 22.8.2012 ja niistä vastasi arkeologi (FM) Kirsi Luoto. Valvonnan jälkityöt tehtiin joulukuussa 2012. Hankkeen kustannuksista vastasi Sastamalan seurakunta.

Arkisto- ja rekisteritiedot

Tutkimuskohteen nimi:	Tyrvään vanha kirkko (912000001)
Ajoitus ja tutkimuksen laatu:	Arkeologinen valvonta keskiaikaisen kivikirkon kirkkomaalla ja sen kaakkoispuolella
Tutkija:	FM Kirsi Luoto
Tutkimuslaitos:	Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy
Kenttätyöaika:	22.8.2012
Tutkitun alueen laajuus:	noin 26 neliometriä
Tutkimuksen tilaaja:	Sastamalan seurakunta
Kunta/kylä/tila	Sastamala/Kalliala/ 790-401-881-1 790-401-9-60
Peruskartta:	212107 Vammala
Sijaintikoordinaatit:	P: 6808924 I: 283022
Tutkimuksen löydöt:	Ei löytöjä.
Aiemmat tutkimukset:	2010 Ulla Lähdesmäki (tarkastus) 2010 Eveliina Salo (valvonta)
Aiemmat löydöt:	?
Raportin säilytyspaikka:	Alkuperäinen raportti Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy:n arkistossa, kopiot Pirkanmaan maakuntamuseon ja Museoviraston arkistossa

KARTTA 1. TUTKIMUSALUEEN SIJAINNI MERKITTY KARTALLE PUNAISELLA YMPYRÄLLÄ.

1 Johdanto

1.1 Hankkeen tausta

Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy suoritti arkeologisen valvonnan Sastamalan Pyhän Olavin kirkon kirkkomaalla. Valvonta liittyi kirkkomaalle ja sen kaakkoispuolelle suunnitellun kirkon hälytysjärjestelmään liittyvän maakaapelin kaivutyöhön. Kaapelilinjaan liittyvästä valvontatarpeesta on lausuttu Pirkanmaan maakuntamuseon lausunnossa DIAR: 295/2012. Valvonnan kenttätyöt tehtiin 22.8.2012 ja niistä vastasi arkeologi (FM) Kirsi Luoto. Valvonnan jälkityöt tehtiin joulukuussa 2012. Hankkeen kustannuksista vastasi Sastamalan seurakunta.

1.2 Kohteen kuvaus ja tutkimusalueen topografia

Tyrvään vanha kirkko eli Tyrvään Pyhän Olavin kirkko on 1500-luvun alussa rakennettu myöhäiskeskiaikainen harmaakivikirkko Tyrväällä Sastamalassa (kuva 1). Se sijaitsee Vanhankirkkonniemellä, Rautaveden rannalla, Kallialan kylässä. Kirkolta on matkaa Vammalan kirkolle 2,3 kilometriä (kartta 1). Tyrvään vanhan kirkon maisema on osa valtakunnallisesti arvokasta Karkku-Tyrvää -maisema-aluetta (RKY-rekisteri).

kuva 1. Sastamalan Tyrvään vanha kirkko kuvattuna lounaasta.(Sastamala Tyrvään vanha kirkko arkeologinen valvonta 2012:1)

Tyrvään vanha kirkko (muinaisjäännösrekisterin kohde Tyrvään vanha kirkko 912000001, rauh.lk. 1) sijaitsee Vanhankirkkonniemen luoteispään korkeimmalla korkeimmalla kohdalla. Alue on ollut kirkon rakentamisaikana saari. Maasto kirkon ympäristössä viettää loivasti kaikkiin ilmasuuntiin. Kirkkoa ympäröi kiviaidalla rajattu, heinää kasvava kirkkotarha. Kirkkotarhan koillis- ja itäpuolella on hevoshaka, lännessä alue rajautuu kirkon länsi- ja eteläpuolitse kulkevaan Kallialan kirkkotiehen (kartta 2). Tien ja kirkkotarhan välissä, kirkon eteläpuolella, sijaitsee mahdollinen rautakautinen muinaisjäännös (muinaisjäännösrekisterin kohde Tyrvään vanha kirkko 912010049, rauh.lk. 2). Ulla Rajalan vuonna 1995 tekemän inventoinnin yhteydessä paikalla todettiin kulttuuri-kerrosta, josta talteen saadut löydöt viittaavat lähinnä rautakautiseen asuinpaikkaan. Löydöt koekuopista käsittävät mm. rautaniitin, saviastianpaloja, palanutta savea, kvartsi-iskoksia ja palanutta luuta. Kohteesta 125 metriä itäkaakkoon sijaitsee historialliselle

ajalle ajoittuva ja Kallialan keskiaikaiseen kylään liittyvä kohde Kalliala 2 (muinaisjään-
nösrekisterinumero 1000018804, rauh. lk. 2).

Esihistorialliselle kulttipaikalle rakennettu ja Pyhälle Olaville pyhitetty kirkko on rakennet-
tu vuosien 1506 ja 1516 välisenä aikana. Ajankohdan vahvistavat kirkkorakennuksen
piirteiden lisäksi kirjalliset lähteet. (Hiekkanen 2007, 263) Arkkitehtuuriltaan kirkko kuu-
luu keskiajan satakuntalaiseen kirkkotyyppiin, jonka luonnonkivestä rakennetut seinät on
päätykolmioissa korotettu tiilimuurauksella koristekomeroineen. Kirkkotarhan vieressä on
sijainnut kellotapuli, joka purettiin 1800-luvulla. Vainajia haudattiin kirkon lattian alle
keskiajalta aina 1700-luvun loppuun, jonka jälkeen hautaaminen tapahtui pelkästään
kirkkomaahan aina 1850-luvulle saakka.

Tyrvään vanha kirkko jäi käytöstä 1855 uuden kirkon valmistuessa Vammaskosken par-
taalle. Kirkon käyttö alkoi uudelleen 1960-luvulla, jolloin siitä tuli suosittu vihkipaikka
(RKY-rekisteri). Muistitiedon mukaan 1960-luvulla kirkon lattian alta olisi poistettu osa
sinne aiemmin haudattujen vainajien jäännöksistä ja luut haudattu kirkkomaahan. Tuho-
poltto hävitti kirkon puurakenteet ja 1700-luvulta peräisin olleen kiinteän sisustuksen
syyskuussa 1997. Kirkko palautettiin ulkohahmoltaan paloa edeltäneeseen asuunsa vuo-
den 2000 aikana ja vihittiin uudelleen käyttöön 2003. Alttarin, saarnatuolin ja lehtereiden
maalaukset toteuttivat 2005-2009 Osmo Rauhala ja Kuutti Lavonen (RKY-rekisteri).

1.3 Kohteen tutkimushistoria

Vuonna 1995 Vammalan Vanhankirkonniemellä tehtiin arkeologinen osa-alueinventointi
Tampereen museoiden ja Vammalan kaupungin rahoittamana. Inventointi kohdistettiin
alueeseen, jolla sijaitsee keskiaikainen Pyhän Olavin kirkko. Sen lattianalaisesta
maasta onli tehty esi- ja varhaishistoriallisia esinelöytöjä, joskaan kirkon ympäristöstä ei
tunnettu entuudestaan kiinteitä muinaisjäännöksiä. Inventoinnissa tarkastettiin koko
Vanhankirkonniemi mahdollisten muinaisjäännösten löytämiseksi. Ulla Rajalan tekemässä
inventoinnissa alueelta löydettiin rautakautinen asuinpaikka ja mahdollinen tuhoutunut
polttokalmisto kirkon ja sen kiviaidan eteläpuolelta, historiallisen ajan raudankäsittely-
paikka niemen keskiosasta Vanhankirkonniementien eteläpuolelta sekä mahdollinen rau-
takautinen irtolöytöpaikka.

Seuraavan kerran Tyrvään vanhan kirkon kirkkomaalla tehtiin arkeologisia tutkimuksia
vuonna 1996 silloisen Museoviraston rakennushistorian osaston toimesta. Tutkimus liittyi
vuodelle 1995 suunniteltuun kirkon eteläpuolen maanpinnan alennustöihin ja vuonna
1996 havaittuun tarpeeseen korjata kirkkomaan aita. Arkeologisessa valvonnassa ei ha-
vaittu jälkiä rautakauteen ajoittuvista löydöistä, joita olisi voinut odottaa edellisenä
vuonna tehdyn inventoinnin perusteella.

Arkeologinen valvonta suoritettiin Pyhän Olavin kirkolla myös vuonna 2005 (Rosendahl),
jolloin paikalla tehtiin talkoovoimin salaojitustöitä. Kirkon luoteis- ja sakariston koillis-
nurkkaan rakennetuista salaojakaivoista kaivettiin purkuputkia varten Bobcat-kaivurilla
kaksi ojaa kirkon pohjoispuolella sijaitsevalle pellolle. Ojat olivat noin 0,5 m leveät ja 10
ja 14 m pitkät, ja ne kaivettiin kirkon kiviaidalle asti. Tutkimuksissa ojista löytyi ihmislui-
ta sekoittuneista maakerroksista. Mitään rautakautiseen kalmistoon viittaavaa tai keski-
aikaiseksi ajoitettavaa esineistöä ei kaivannoista löytynyt.

Kohde on tarkastettu viimeksi Pirkanmaan maakuntamuseon tutkijan, Ulla Lähdesmäen,
toimesta vuonna 2010. Kaivettujen kaapelilinjojen täytemaasta löydettiin pienikokoisia
tiilenpaloja, muutamia putkiluiden katkelmia sekä kaksi rautanaulaa.

1.4 Käytetyt metodit

Kaivettu kaapelilinja johti kirkon itäpäädyistä etelään kirkkomaan portille, josta se kulki edelleen kohti kaakkoa päättyen 2000-luvulla rakennetun huoltorakennuksen luoteispäähän (kartta 2). Ennen valvonnan aloittamista tarkastettiin valvottava alue maastossa silmämääräisesti.

Maakaapelilinjan kaivaminen suoritettiin kirkkotarhan alueella pienellä kaivinkoneella käyttäen leveydeltään 40 cm olevaa kauhaa. Kaivetun ja valvotun kaistan leveys oli 40 cm ja sen loppusyvyys niin ikään noin 40 cm. (kuva 2) Kaivu-ura sijaitsi pääsääntöisesti jo olemassa olevan kaapelikaivannon kohdalla, eikä kaivamisessa edetty kirkon itäpäätyä lukuun ottamatta jo olemassa olevaa kaapeliuraa syvemmälle. Työ eteni maannoksen pintakerroksissa hitaasti kaivaen 5-10 cm kerroksissa arkeologin havainnoissa kaivettua maannosta. Kaivetussa maannoksessa havaitut irtolöydöt (luunkappaleet ja rautanulat) kerättiin kaivannon reunalle, valokuvattiin ja peitettiin uudelleen kaapelikaivantoon sen täyttövaiheessa, eikä niitä sekaantuneen kontekstinsa vuoksi luetteloitu Kansallismuseon kokoelmiin. Valvonnan päätteeksi kaivettu ura peitettiin.

kuva 2. Kaivinkone kaivoi leveydeltään 40 cm olevan kaapelikaivannon noin 40 cm syvyyteen. Kuvassa vanha, kaivannossa ollut kaapeli maassa oikealla. Vanha kaapeli nostettiin kaivu-uomasta sitä mukaa, kun se tuli esille. Kuvattu lännestä. (Sastamala Tyrvään vanha kirkko arkeologinen valvonta 2012:2)

Kirkkomaan kaakkoispuolella kaapelikaivanto kulki kallioisessa maastossa mukailleen kirkkomaan itä- ja kaakkoispuolella sijaitsevan hevoslaitumen eteläreunan aitaa (kuva 3). Kaivutyö oli tällä alueella (ilmeisesti epähuomiossa) suoritettu 21.8. ennen arkeologin tuloa paikalle ja kaivettu ura jätetty auki. Kaapelikaivanto oli kaivettu käsin lapiolla

kalliopohjaan saakka. Käsien kaivetun kaapeliuran leveys oli noin 30 cm ja sen syvyys vaihteli 5:stä 15 :een cm. Kaivettu kaapelikaivanto käytiin täältä osin läpi huolellisesti silmämääräisesti tarkastaen kaivannon profiilit sekä seuloen kaivettu maa ja turvepaakut käsien lastalla.

kuva 3. Kirkkomaan ulkopuolella kaapelikaivanto kulki niin ikään jo olemassa olevassa kaapelikaivannossa mukaillen hevoshaan aitaa. Kuvassa vanha, kaivannosta poistettu kaapeli roikkuu hevoshaan aidalla. Kuvattu itäkaakosta. (Sastamala Tyrvään vanha kirkko arkeologinen valvonta 2012:3)

Kenttätöväiheessä tehdyt havainnot dokumentoitiin kirjaamalla niistä muistiinpanoja, valokuvaamalla digitaalikameralla sekä merkitsemällä havainnot ja kaapelikaivanto kaapelilinjan suunnitelmakarttaan (kartta 2). Jälkityöväiheessä kartat piirrettiin puhtaaksi käyttäen MapInfo GIS -paikkatieto-ohjelmistoa ja digitaalikuvat talletettiin Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy:n arkistoon. Projektin jälkityöväiheessä oltiin myös yhteydessä Museoviraston Kulttuuriympäristön suojelun Länsi-Suomen kulttuuriympäristöpalveluiden intendentin Eeva-Liisa Schulziin, jonka kanssa keskusteltiin kohteen tutkimuslupaasiin liittyvistä asioista.

2 Havainnot

Kaapelikaivannon kaivaminen aloitettiin kirkon itäpäädyssä, kohdasta jossa hälytysjärjestelmään kuuluva kaapelin ulostuloaukko sijaitsee (kuva 4). Paikalla oli ennestään olemassa oleva kaapelikaivanto. Maannos kirkon seinästä noin 2,5 metrin levyiseltä alueelta oli selvästi sekaantunutta: paikalla oli turvekerroksen alla

havaittavissa paikalle selvästi tuotu sepelikerros ja jäänteitä kirkon perustuksia suojaavasta muovikankaasta (kuva 5). Sekaantunut maannos liittyy 1960-luvulla tapahtuneeseen kirkon perustusten manttelointiin tai vuosien 2003-2004 salaojitustyöhön.

kuva 4. Kaapelikaivannon alkupäätä kirkon itäpuolella. Kuvattu idästä. (Sastamala Tyrvään vanha kirkko arkeologinen valvonta 2012:4)

kuva 5. Kaivannon maannos noin 2,5 m etäisyydelle kirkon seinästä oli sekaantunut kirkon manttelointi- ja salaojitustyössä. Kuvattu idästä. (Sastamala Tyrvään vanha kirkko arkeologinen valvonta 2012:5)

Kirkon itäpäädyistä kaapelikaivanto kulki kohti länttä ja kirkkotarhan kiviaitaa, kunnes kääntyi etelään kulkien noin 0,6 – 1,2 m päässä kirkkotarhan aidasta (kuva 6). Kirkkotarhan portin kohdalla kaapeli sijoitettiin muoviputkeen kiviaidan ja portin väliseen nurkkaan ja tästä yli portin itäpuolelle.

kuva 6. Kirkkotarhan itäosassa kaapelikaivanto kulki 0,6 – 1,2 m päässä kirkkoaidasta. kohdasta, jossa vanha kaapeli on näkyvissä kaivannon pohjalla löydettiin sekaantuneesta hiekkakerroksesta runsaasti ihmisen luita. Kuvattu pohjoiskoillisesta. (Sastamala Tyrvään vanha kirkko arkeologinen valvonta 2012:6)

Kirkkotarhan alueella maannos kaapelikaivannossa oli läpi koko kaivetun alueen sekaantunutta johtuen paikalla sijaitsevan vanhan kaapelin kaivu-urasta. Seitsemän senttimetriä paksun turvekerroksen alla oli maannos sekaantunutta hiekkaa aina uuden kaapelikaivannon pohjasyvyyteen (40 cm maanpinnasta) saakka (kuva 7). Nyt kaivettu kaapelikaivanto ei missään vaiheessa mennyt vanhaa kaapelikaivantoa syvemmälle. Kirkkotarhan kaakkoiskulmassa, ETRS-TM35FIN-tasokoordinaattien P: 6808901 - 6808908, I: 283045 - 283047 osoittamassa kohdassa oli sekaantuneen hiekan joukossa havaittavissa runsaasti ihmisen luita, kalloja ja niiden katkelmia sekä kolme rautaista takonaulaa (kuvat 6, 8-10, kartta 2). Luut olivat kaivannossa sekaisin siten, että niiden täytyy olla peräisin sekundäärisestä kontekstista. Luut lienevät joutuneen kontekstiinsa paikalle aiemmin tehdyn kaapelikaivannon kaivutyön yhteydessä. Muualla kirkkotarhan alueella luita löydettiin vain harvakseltaan.

kuva 7. Tyypillinen maannos kirkkotarhan alueen kaapelikaivannon profiilissa: seitsemän senttimetriä paksun turvekerroksen alla oli maannos sekaantunutta hiekkaa aina uuden kaapelikaivannon pohjasyvyyteen (40 cm maanpinnasta) saakka. Kuvassa vanha kaapeli kaivetun uran pohjalla. (Sastamala Tyrvään vanha kirkko arkeologinen valvonta 2012:7)

kuva 8. Luita kirkkotarhan kaakkoisosasta kartalle 2 vihreällä vinoviivoituksella merkityltä alueelta. (Sastamala Tyrvään vanha kirkko arkeologinen valvonta 2012:8)

kuva 9. Kuita kirkkotarhan kaakkoisosasta. Kuvaamisen jälkeen luut haudattiin uudelleen samaan kaivantoon mistä ne oli löydettykin. (Sastamala Tyrvään vanha kirkko arkeologinen valvonta 2012:9)

kuva 10. Luiden kanssa samalta alueelta, sekaantuneesta kontekstista löydetty rautaiset takonaulat. (Sastamala Tyrvään vanha kirkko arkeologinen valvonta 2012:10)

Kirkkomaan ulkopuolisella alueella kaapelikaivanto kulki niin ikään paikalla jo entuudestaan olevassa kaapeliurassa (kuvat 3, 11 ja 12, kartta 2). Käsin kaivetun kaapelikaivannon ollessa syvyydeltään vain 5 – 15 cm, ei varsinaisesta profiilista voida alueen kaivannon osalta puhua. Maannos koostui turpeesta ja kallion päälle muodostuneesta humuksen sekaisesta mullasta. Kaapeliura ja kaivettu maa turvepaakkuineen käytiin läpi huolellisesti, mutta mitään kiinteään muinaisjäänökseen viittaavaa ei kuitenkaan havaittu. Ainoat löydöt kirkkotarhan ulkopuolisen alueen kaapelikaivannosta olivat kirkkotarhan aidan vierestä löydetty kaksi tiilenpalaa, joita ei taltioitu Kansallismuseon kokoelmiin.

kuva 11. Kirkkotarhan ulkopuolella kaapelikaivanto kulki niin ikään olemassa olevassa kaapelikaivannossa. Kuvassa vanha kaapeli nostettuna kaivannosta ja ripustettuna aidalle. Kuvattu itäkaakosta. (Sastamala Tyrvään vanha kirkko arkeologinen valvonta 2012:11)

kuva 12. Kuvassa vanha kaapeli aidalla ja uudet kaapelit (2 kpl) valmiissa kaivannossa. Kaapeliuran vieressä kasoissa turvetta ja kaivettua maata. Kuvattu länsiluoteesta. (Sastamala Tyrvään vanha kirkko arkeologinen valvonta 2012:12)

3 Yhteenveto

Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy suoritti arkeologisen valvonnan Sastamalan Pyhän Olavin kirkon kirkkomaalla. Valvonta liittyi kirkkomaalle ja sen kaakkoispuolelle suunnitellun maakaapelin kaivutyöhön. Valvonnan kenttätyöt tehtiin 22.8.2012 ja niistä vastasi arkeologi (FM) Kirsi Luoto. Valvonnan jälkityöt tehtiin joulukuussa 2012. Hankkeen kustannuksista vastasi Sastamalan seurakunta.

Kaapelilinja kulki kirkon itäpäädyistä kirkkotarhan aidan vierustaa kirkkomaan kaakkoisosassa sijaitsevalle portille ja tästä hevoshaan aitaa mukaillen uudelle huoltorakennukselle. Nyt kaivettu kaapelilinja sijaitsee koko pituudeltaan jo ennestään olemassa olevassa kaapelikaivannossa. Maannos niin kirkkotarhan sisä- kuin ulkopuolisellakin alueella oli sekaantunutta. Merkkejä kiinteästä muinaisjäännöksestä ei kaapelikaivannossa havaittu.

Kirsi Luoto

FM, arkeologi

4 Lähteet

Painamattomat lähteet:

Lähdesmäki, Ulla 2010. Sastamala, Tyrvään vanha kirkko, tarkastuskertomus. Alkuperäinen raportti Pirkanmaan maakuntamuseon arkistossa.

Rajala, Ulla 1995. Vammalan Vanhankirkonniemen arkeologinen osa-alueinventointi. Alkuperäinen raportti Pirkanmaan maakuntamuseon arkistossa.

Rakennushistorian osasto, Museovirasto 1996. Arkeologiset tutkimukset kirkkomaalla 1996. Museoviraston hankerekisterin tietojen mukaan raportti puuttuu.

Rosendahl, Ulrika 2005. Tyrvään Pyhän Olavin kirkko. Salaojituksen arkeologinen valvonta 2005. Alkuperäinen raportti Museoviraston arkistossa.

Painetut lähteet:

Markus Hiekkänen 2007. Suomen keskiajan kivikirkot. Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Salo, U. & Piilonen, J. 2007: Sastamalan historia 2. Vammala.

Sähköiset lähteet:

Hankerekisteri, Museovirasto. Kulttuuriympäristö, rekisteriportaali.

http://kulttuuriymparisto.nba.fi/netsovellus/rekisteriportaali/portti/default.aspx?sovellus=mjhanke&taulu=T_HANKE&tunnus=464 (18.12.2012)

RKY. Valtakunnallisesti arvokkaat rakennetut ympäristöt (RKY). Museovirasto 2009. http://www.rky.fi/read/asp/r_kohde_det.aspx?KOHDE_ID=1965 (17.12.2012)

Liite 1. Digitaalikuvaluettelo

Kuvannut Kirsi Luoto 2012. Kuvat on arkistoitu Kulttuuriympäristöpalvelut Heiskanen & Luoto Oy:n arkistoon.

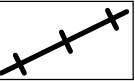

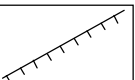
Kuva	Aihe	Kuvattu suunnasta	Pvm
1	Sastamalan Tyrvään vanha kirkko.	lounaasta	22.8.
2	Työkuva: pienoiskaivinkone työssä.	lännestä	22.8.
3	Kaapelikaivanto kirkkomaan ulkopuolella.	itäkaakosta	22.8.
4	Kaapelikaivannon alkupäätä kirkon itäpuolella.	idästä	22.8.
5	Kaivannon maannos kirkon seinän vieressä.	idästä	22.8.
6	Kaapelikaivanto kirkkotarhan itäosassa.	pohjoiskoillisesta	22.8.
7	Kirkkotarhan alueen kaapelikaivannon profiilia.	-	22.8.
8	Luita kirkkotarhan kaakkoisosasta.	-	22.8.
9	Luita kirkkotarhan kaakkoisosasta.	-	22.8.
10	Takonaulat kirkkotarhan kaakkoisosasta.	-	22.8.
11	Kaapelikaivantoa kirkkotarhan ulkopuolella.	itäkaakosta	22.8.
12	Kaapelikaivantoa kirkkotarhan ulkopuolella.	länsiluoteesta	22.8.
13	Täytetty kaapelikaivanto kirkon itäpuolella.	pohjoiskoillisesta	22.8.

SASTAMALA
TYRVÄÄN VANHA KIRKKO ARKEOLOGINEN VALVONTA 2012

KARTTA 2. VALVOTUN KAAPELIKAIVANNON SIJAINTI

MK 1: 500

Piirt. Kirsi Luoto

- kaapelikaivanto
- runsaasti luita sisältänyt sekaantunut maannos
- hevoshaan aita
- korkeuskäyrä
- kalliota (päällä turve)

